

LEGROS

haute-contre van Gluck

a nocte temporis
Reinoud Van Mechelen

DINSDAG 3 OKTOBER 2023
SCHOUWBURG LEUVEN

Bezetting

Reinoud Van Mechelen: haute-contre en muzikale leiding

Rodolfo Richter: concertmeester

Elise Dupont, Izana Soria, Ortwin Lowyck, Marrie Mooij, Isabelle Verachtert: viool

Manuela Bucher, Hilla Heller : altviool

Edouard Catalan, Mathilde Wolfs, Marian Minnen, Gulrim Choi : cello

Ebony Lim : contrabas

Florian Carré : klavecimbel

Anna Besson, Sien Huybrechts : traverso

Benoît Laurent, Shunsuke Kawai: hobo

Niels Coppalle, Lisa Goldberg : fagot

Mariantonia Riezu Gonzalez, Nina Daigremont : hoorn

Julian Zimmermann: trompet

Met de genereuze steun van Aline Foriel-Destezet

A NOCTE TEMPORIS wordt ondersteund door Vlaanderen - state of the art.

Coproductie Centre de musique baroque de Versailles | AMUZ | **A NOCTE TEMPORIS**

Dit programma werd opgenomen voor Alpha Classics

Partituur gerealiseerd door Nicolas Sceaux voor het Centre de musique baroque de Versailles

Programma

I. *Les débuts 1764-1773*

De **eerste tien jaar van Legros' carrière** worden in het eerste luik geschetst aan de hand van muziek van tegenwoordig minder bekende figuren als Jean-Benjamin de La Borde, Pierre-Montan Berton en Jean-Claude Trial. Het zijn de laatste componisten wier oeuvre sterk door Rameau was beïnvloed en waarbij het klavecimbel een belangrijke plaats inneemt in het orkest. Met de La Bordes aria's uit *Thétis et Pélée* (1765) wordt eveneens een brug gebouwd naar Van Mechelens eerste haute-contreproject. In de opname gewijd aan Dumesny werd Colasses aria *Ciel en voyant ce temple* uit de opera *Thétis et Pélée* (1689) opgenomen. Meer dan zeventig jaar na Colasse had de La Borde exact hetzelfde libretto gebruikt voor zijn gelijknamige opera. Opmerkelijk is dat het publiek uit de jaren 1770 de aria *Ciel en voyant ce temple* van Colasse niet vergeten was. Colasses aria werd zelfs ingelast in uitvoeringen van de La Bordes opera versie. Van Mechelen vond de La Bordes versie van *Ciel en voyant ce temple* niet terug in het gewone verloop van de partituur, maar in de annex.

Ouverture	uit <i>Thétis et Pelée</i> – Jean-Benjamin de La Borde
Que mon destin est déplorable	uit <i>Thétis et Pelée</i>
Ciel, en voyant ce temple	uit <i>Thétis et Pelée</i>
Conduisez ces captifs	uit <i>Sylvie</i> – Pierre Montan-Berton / Jean-Claude Trial
Air pour le cyclopes	uit <i>Sylvie</i>
Air gracieux avec expression	uit <i>Sylvie</i>
Amour, si tu te plais à ma douleur mortelle	uit <i>La fête de Flore</i> – Jean-Claude Trial

II. Gluck arrive à Paris 1774

In 1774 kwam Christoph-Willibald Gluck aan in Parijs, een gebeurtenis die niet alleen voor Legros, maar voor de Franse muziek in het algemeen van uitzonderlijk belang was. Glucks muziek staat bijgevolg centraal in het tweede luik.

Legros zong zes verschillende rollen in opera's van Gluck, waaronder *Achille in Iphigénie en Aulide* en de titelrol in *Orphée et Eurydice*. Vooraleer Gluck zich in Parijs had gesetteld, had hij in Wenen al grote successen behaald met vernieuwingen in het operagenre. De aanpak van die zogenaamde 'Reform-oper', die zich tegen de Italiaanse opera afzette, kreeg een vervolg in Parijs: de muziek dient het dramatische verhaal, er zijn geen overbodige muzikale versieringen, het publiek moet zich optimaal kunnen inleven in de gevoelens van de hoofdpersonages. Twee jaar na Glucks aankomst kwam een Italiaanse componist roet in het eten gooien. Niccolò Piccini zag dat een deel van het Parijse publiek ook de Italiaanse stijl genegen was. Er ontstond een strijd tussen de aanhangers van de (vernieuwde) Franse opera, en die van de Italiaanse opera, respectievelijk de 'gluckistes' en de 'piccinnistes'. Welke positie Legros daarbij precies innam, is niet bekend. Aangezien hij werk van beide componisten vertolkte, vond hij zijn persoonlijke portefeuille wellicht belangrijker dan het gelijk halen in een discussie over esthetiek. Bovendien trokken Gluck en Piccinni zich van die tweestrijd weinig aan en hadden ze groot respect voor elkaars werk.

Ouverture uit *Iphigénie en Aulide* – Christoph Willibald Gluck

J'obtiens l'objet que j'aime uit *Iphigénie en Aulide*
(ajouté pour Legros)

Objet de mon amour uit *Orphée et Euridice* – Christoph Willibald Gluck

Ballet des ombres heureuses uit *Orphée et Euridice*

Quel nouveau ciel uit *Orphée et Euridice*

Malheureux qu'ai je fait -J'ai perdu mon Euridice uit *Orphée et Euridice*

III. Un directeur sur les planches :

In 'Un directeur sur les planches', het derde luik, komen verschillende talenten van Legros samen. Zelfs in zijn periode als directeur van Le Concert Spirituel bleef hij opera's zingen, o.a. de rol van *Pylade* in Glucks *Iphigénie en Tauride*, de titelrol in *Alexis et Daphné* van Gossec (zijn voorganger als directeur van Le Concert Spirituel), en de titelrol in *Céphale et Procris* van Grétry. Het is minder bekend, maar Johann Christian Bach kreeg in 1779 een opdracht voor een tragédie lyrique. Legros zong in december van dat jaar de titelrol in *Amadis de Gaule*, waarvoor Bach inspeelde op de Franse smaak. Helaas werd het een flop. Na drie voorstellingen werd de opera afgevoerd. Ten slotte componeerde Legros ook zelf enkele werken voor de scène, waaronder *Hylas et Eglé* dat in 1775 werd uitgevoerd. De aria *C'est ici que j'ai vu* geeft een idee van de bevallige muziek die uit Legros' pen vloeide.

O Daphné (Romance)	uit <i>Alexis et Daphné</i> – François-Joseph Gossec
Vers le sommet de la montagne	uit <i>Alexis et Daphné</i>
Non, rien n'égale ma fureur	uit <i>Alexis et Daphné</i>
Parais, mortel amoureux	uit <i>Céphale et Procris</i> – André Modeste Grétry
Ballet des nimphes de Diane : Menuet – Adagio – Menuet (reprise) – Contredanse	uit <i>Céphale et Procris</i>
Déesse des beaux jours	uit <i>Céphale et Procris</i>
C'est ici que j'ai vu	uit <i>Hylas et Eglé</i> – Joseph Legros
O funeste amitié –	uit <i>Atys</i> - Niccolò Piccinni
Quel trouble agite mon coeur	uit <i>Céphale et Procris</i>
Largo - Gavottes	uit <i>Amadis de Gaule</i> - Johann Christian Bach
Quelle langage accablant	uit <i>Iphigénie en Tauride</i> – Christoph Willibald Gluck
Unis de la plus tendre enfance	uit <i>Iphigénie en Tauride</i>

Reinoud Van Mechelen

is een Belgische tenor. In 2012 behaalde hij zijn diploma zang bij Dina Grossberger aan het Koninklijk Conservatorium Brussel. Hij kreeg in 2017 de prestigieuze Caeciliaprijs voor Jonge Musicus van het Jaar uitgereikt door de Vereniging van de Belgische Muziekpers, en mooie erkenning van het thuisfront voor een artiest die zich reeds in de vroege jaren van zijn carrière wist te vestigen op verschillende internationale podia.

Van Mechelen werd in 2007, toen hij amper 20 was, al opgemerkt door de European Baroque Academy in Ambronay (Frankrijk) onder leiding van Hervé Niquet. In 2011 nam hij deel aan Le Jardin des Voix, een initiatief van Les Arts Florissants onder leiding van William Christie en Paul Agnew en nadien vestigde hij zich al snel als vaste solist bij Les Arts Florissants, waarmee hij op tournee gaat langs de meest prestigieuze podia ter wereld.

Uitnodigingen van de grote barokensembles volgen elkaar snel op: Collegium Vocale Gent, Le Concert Spirituel, Le Concert d'Astrée, Les Talens Lyriques, Pygmalion, Le Poème Harmonique, B'Rock, Ricercar Consort, Scherzi Musicali, Hespèrion XXI, om er maar een paar te noemen.

Zijn operarollen omvatten de titelrollen in *Dardanus*, *Zoroaster* en *Pygmalion*, evenals Hippolyte (*Hippolyte et Aricie*). Hij was ook te zien als Jason (*Médée* van Charpentier), Belmonte (*Die Entführung aus dem Serail*), Tamino (*Die Zauberflöte*), Gérald (*Lakmé*) en Nadir (*Les Pêcheurs de perles*) bij de Opéra de Bordeaux, de Opéra de Dijon, de Opéra de Lille en de Opéra Comique, Théâtre des Champs-Élysées, Opéra de Toulon, Opéra royal de Versailles, Festival d'Aix-en-Provence, Festival de Beaune, De Munt in Brussel, Théâtre de Luxembourg, Staatsoper Unter den Linden in Berlijn, Opéra de Zürich, Theater an der Wien.

In 2021/22 neemt hij deel aan de reprise van *Hippolyte et Aricie* (Hippolyte) bij de Staatsoper Berlin, verschijnt hij in *Così fan tutte* (Ferrando) bij de Opéra des Flandres, *Titon et l'Aurore* (Titon) van Mondonville bij de Opéra royal de Versailles en maakt hij zijn debuut bij de Opéra National de Paris (Mercure in *Platée*). Zijn concertoptredens omvatten de Evangelist in de Johannespassie op een Europese tournee met Collegium Vocale Gent en Philippe Herreweghe.

Onder de hoogtepunten van het seizoen 2022/23 zingt en dirigeert Reinoud Van Mechelen Céphale et Procris van Elisabeth Jacquet de la Guerre in Bozar Brussel, de Grand Manège in Namen en het Château de Versailles met a nocte temporis en Choeur de Chambre de Namur. Andere hoogtepunten zijn *David et Jonathas* van Marc-Antoine Charpentier (rol van David) met het Ensemble Marguerite Louise in de Opéra Royal de Versailles, Orphée in Glucks *Orphée et Eurydice* (Parijse versie) in de Philharmonie de Paris met Les Arts Florissants, en Haydns *Schöpfung* in Winterthur onder leiding van Roberto Gonzalez-Monjas.

Komende projecten zijn onder andere *Les Boréades* (Abaris) op een Europese tournee, *Médée* (Jason) in de Staatsoper Berlin, de Opéra de Paris en het Teatro Real in Madrid, Desmarests *Iphigénie en Tauride* (Pylade) met Le Concert Spirituel in het Théâtre des Champs-Élysées, *Atys* (titelrol) met Les Talens Lyriques in Versailles en Wenen...

a nocte temporis

"Sinds mensenheugenis"... **A NOCTE TEMPORIS** is een knipoog naar het verleden, naar wat verandert, maar ook naar wat onveranderd blijft. Met vele jaren ervaring als solist bij onder meer William Christie, Philippe Herreweghe, Hervé Niquet, Simon Rattle, René Jacobs, richtte Reinoud Van Mechelen in 2016 zijn ensemble **A NOCTE TEMPORIS** op om zijn visie op muziek volledig tot uiting te kunnen brengen in een historisch geïnformeerde benadering. Met originele en gedurfde programma's streeft **A NOCTE TEMPORIS** ernaar om zijn publiek enkele onbekende juweeltjes uit de Franse en Europese barokmuziek te laten ontdekken, waarbij de stem een belangrijke rol speelt.

Sinds de oprichting is het ensemble uitgenodigd om op te treden in de meest gerenommeerde concertzalen en festivals in Europa (Frankrijk, Duitsland, Nederland, Groot-Brittannië, Italië, Litouwen, Oostenrijk) en daarbuiten (China, Canada).

Reinoud en **A NOCTE TEMPORIS** zijn verheugd over hun samenwerking met het prestigieuze label Alpha Classics sinds hun allereerste opname. Hun zeven releases, verdeeld door Outhere Music, zijn ruimschoots beloond met onder andere een CHOC van het Jaar (Classica), de Grand Prix International Charles Cros, drie Diapasons d'Or, vier Diamants van Opera Magazine, de Preis der deutschen Schallplattenkritik, de Caecilia-prijs voor de beste opname en het Best Classical Music Album 2022 toegekend door Gramophone Magazine.

Het ensemble begon zijn geschiedenis met kamermuziek en blijft dit repertoire verkennen met uitstekende musici. Sinds 2018 heeft het ensemble zich ontwikkeld en verschillende programma's voor solisten en orkest samengesteld, zoals bijvoorbeeld *Dumesny, haute-contre van Lully* (2018) en *Jéliote, haute-contre van Rameau* (2020), de eerste twee delen van de trilogie rond de haute-contre-stem. In 2019 speelde het orkest ook een programma van Mozart met concertaria's en een fluitconcert.

A NOCTE TEMPORIS werkt regelmatig samen met gerenommeerde ensembles en koren, zoals Vox Luminis in 2020 en het Choeur de Chambre de Namur, met name voor het Te Deum van Charpentier en het Requiem van Campra in 2022, en Céphale & Procris van Elisabeth Jacquet de la Guerre, uitgevoerd onder andere in het Château de Versailles begin 2023.

Legros, haute-contre van Gluck

In de voorbije jaren hebben Reinoud Van Mechelen en zijn ensemble A NOCTE TEMPORIS het repertoire voor de haute-contre verkend. Ze hebben een drieluik uitgewerkt rond drie belangrijke figuren uit de Franse muziekgeschiedenis. In de voorbije seizoenen werden reeds twee zangers voorgesteld; Louis Gaulard **Dumesny**, '**haute-contre de Lully**' en Pierre de **Jéliote**, '**haute-contre de Rameau**'. Vandaag wordt het drieluik afgerond en staat Joseph **Legros** (1739-1793) centraal als '**haute-contre de Gluck**'. De haute-contre is een stemtype dat typisch is voor de Franse barokmuziek. Het betreft een hoge tenorstem, die niet falsetteert. Het zingen in falsetto was voorbehouden voor de contratenor. In (vooral Engelstalige) literatuur werd haute-contre vaak vertaald als contratenor, maar dat is niet correct.

Joseph Legros werd geboren in Monampteuil, een dorpje tussen Laon en Soissons. Reeds als kind werd hij opgemerkt vanwege zijn muzikale talent; hij zong in het kinderkoor van de kathedraal in Laon en werd vervolgens aangenomen als page aan de Chapelle Royale. Vanaf het seizoen 1764-65 zong hij als haute-contre meerdere rollen voor de Académie Royale de Musique en was hij ook 'ordinaire de la musique du roi' (te vertalen als 'gewoon musicus in de hofkapel').

Een muzikale carrière wordt vaak gelanceerd door in te vallen voor grote sterren. Dat was ook bij Legros het geval. Op 1 maart 1764 verving hij de eerste solist van de Académie Royale de Musique, Jean-Pierre Pillot, in de titelrol in *Titon et l'Aurore* (Jean-Joseph de Mondonville).

Legros werd daarbij geprezen voor zijn "briljante stem: flexibel, ontroerend en licht, niet geforceerd en zonder maniërisme; een zilveren timbre, een perfecte uitspraak, en een aangename fysiek." In juni van hetzelfde jaar zong Legros de rol van Mercure in *La danse des fêtes d'Hébé* (Jean-Philippe Rameau), een rol die Jéliote voorheen al op onvergetelijke wijze had uitgevoerd. Legros werd gepromoveerd tot '**premier sujet**' (eerste solist) aan de opera en bouwde er een schitterende carrière uit. In 1770-71 was hij ernstig ziek en moest hij vrezen voor zijn carrière, maar daarna hernam hij met succes rollen uit het oudere repertoire. Als intelligent uitvoerder wist hij zich ook aan te passen aan de veranderende smaak van het publiek en aan de verwachtingen van de componisten.

Christoph-Willibald Gluck had eerst een voorkeur voor de zanger Etienne Lainez, maar de van oorsprong Duitse componist zou uiteindelijk toch voor Legros componeren. In 1774 vertolkte Legros op magistrale wijze de rol van Achille in *Iphigénie en Tauride* en werd hij geprezen voor zijn interpretatie van "het onstuimige, trotse en driftige karakter van het hoofdpersonage."

Over het algemeen werd hij door het publiek meer geapprecieerd voor zijn vocale prestaties dan voor zijn acteerwerk. Vanaf 1764 trad Legros ook op met Le Concert Spirituel en van 1777 tot 1790 bekleedde hij de directeursstoel van deze eerste grote Europese privéconcert-organisatie. Onder Legros' leiding werd muziek van buitenlandse componisten als Joseph Haydn en Wolfgang Amadeus Mozart uitgevoerd. Tegelijkertijd

componeerde hij voor anderen en zichzelf een beperkt oeuvre voor de bühne en bundels met liederen en duo's.

Vanaf 1780 sukkelde Legros met zijn **gezondheid**; hij had last van vele verkoudheden, heesheid en overgewicht. In 1781 sloot hij zich aan bij de vrijmetselaarsloge Saint-Jean d'Ecosse du Contrat Social en in 1783 vroeg hij het pensioen aan bij de Académie Royale de Musique. Hij kreeg als titel 'semainier annuel' en moest erop toezien dat de regels van het instituut door jongere zangers werden gerespecteerd. Hij moest eveneens repetities bijwonen en daarbij zijn advies geven. Tot aan zijn dood in 1793 ontving hij niet alleen het pensioen van de Académie, maar vanaf 1786 ook van de Musique du Roi (hofkapel).

Tijdens zijn twee decennia durende operacarrière heeft Legros **tientallen rollen** geïnterpreteerd. Hij zong in hernemingen van ouder repertoire (zoals van Jean-Baptiste Lully en Rameau) maar er werden ook speciaal voor hem rollen gecomponeerd. Om dit muzikale portret te schetsen, selecteerde Reinoud van Mechelen enkel muziek die werd gecomponeerd tijdens het leven van Legros. Het programma is als een muzikale biografie, in drie luiken opgebouwd.

De **eerste tien jaar van Legros' carrière** worden in het eerste luik geschetst.

In 1774 kwam Christoph-Willibald Gluck aan in Parijs, een gebeurtenis die niet alleen voor Legros, maar voor de Franse muziek in het algemeen van uitzonderlijk belang was. **Glucks muziek staat bijgevolg centraal in het tweede luik.**

In '**Un directeur sur les planches**', het derde luik, komen verschillende talenten van Legros samen.

Frederic Delmotte

LEGROS, HAUTE-CONTRE DE GLUCK

I. LES DÉBUTS – 1764-1773

JEAN-BENJAMIN DE LA BORDE (1734-1794)

THÉTIS ET PELÉE (1765)

PELÉE

*Que mon destin est déplorable !
En vain à mes soupirs Thétis est favorable :
Hélas ! Neptune en est charmé !
La crainte que nous cause un Dieu si
redoutable
Tient toujours dans nos coeurs ce beau feu
renfermé.
Quelles sont tes rigueurs, Amour impitoyable !
Il est encor des maux pour un amant aimé.*

PELÉE

*Ciel ! en voyant ce temple redoutable
De quel frémissement je me sens agité !
C'est ici qu'il est arrêté
Si je dois être heureux ou misérable ;
Cet ordre quel qu'il soit doit être exécuté.
Mais l'avenir impénétrable
Le cache encor dans son obscurité ;
Quel doute insupportable !
Qu'un amant en est tourmenté !
Inflexible destin dans tes lois éternelles
N'as-tu suivi qu'un aveugle hasard ?
Hélas ! n'as-tu pas eu d'égard
Pour les amants fidèles ?
Non, non, je tâche en vain de calmer mes
ennuis :
Par l'état où tu me réduis
Je reconnais déjà l'effet de tes caprices ;
Ah ! n'exerces-tu pas toujours
Tes plus cruelles injustices
Sur les plus fidèles amours !*

PIERRE-MONTAN BERTON (1727-1780)

JEAN-CLAUDE TRIAL (1732-1771)

SYLVIE (1765)

AMINTAS

*Conduisez ces captifs. Ciel, où trouver Sylvie ?
Eh ! que me sert d'être vainqueur ?
En vain, j'ai triomphé, la nymphe m'est ravie ;
La fuite a dérobé le faune à ma fureur.
Tout inspire en ces lieux l'épouvante et
l'horreur !
Auteur de tous nos maux, Amour, vois ton
ouvrage !
Et s'il t'en faut encor une plus vive image,
Tu la trouveras dans mon coeur.*

*Hoe beklagenswaardig is mijn lot. Vergeefs is
Thetis ontvankelijk voor mijn verzuchtingen.
Helaas! Neptunus wordt erdoor bekoord.
De angst die een zo ontzagwekkende God ons
inboezemt, houdt dit mooie vuur steeds
verborgen in ons hart. Hoe hardvochtig ben jij,
meedogenloze Amor; er bestaan nog meer
smarten voor een beminde geliefde.*

Hemel, nu ik deze gevreesde tempel zie,
voel ik hoe ik tril van onrust.
Hier wordt besloten
of ik gelukkig zal zijn of ellendig.
Deze uitspraak moet worden opgevolgd,
hoe die ook luidt, maar de ondoorgrondelijke
toekomst verbergt die nog in het duister.
Wat een onverdraaglijke onzekerheid,
wat een kwelling voor een man die liefheeft.
Onbuigzaam lot, heb jij in je onvergankelijke
wetten alleen blind toeval gevolgd?
Ach, wee! Heb jij geen rekening gehouden
met trouwe geliefden?
Nee, vergeefs probeer ik
mijn onrustgevoelens tot bedaren te
brengen.
In de toestand waarin jij mij brengt,
herken ik de invloed van jouw grillen.
Ach! Oefen jij immers niet steeds
jouw meest hardvochtige onrecht uit
over de meest trouwe geliefden?

*Voer die gevangenen weg.
Hemel, waar kan ik Sylvie vinden?
Ach, wat levert de overwinning mij nu op?
Vruchteloos is mijn zege,
de nimf is mij ontstolen.
Door zijn vlucht is de faun ontkomen aan mijn
toorn.
Alles hier boezemt angst en schrik in!
Amor, veroorzaker van al ons lijden,
zie wat je hebt bewerkstelligd! En als je daar
nog een beter beeld van nodig hebt,
kan je dat vinden in mijn hart.*

JEAN-CLAUDE TRIAL
LA FÊTE DE FLORE (1771)

HYLAS

*Amour, si tu te plais à ma douleur mortelle,
Si les maux d'un coeur tendre ont pour toi des
appas,
Quels maux, quelle peine cruelle
Réserve-tu pour punir les ingrats ?*

*Amor, als jij genoegten schept
in mijn dodelijke smart,
als het lijden van een liefhebbend hart
jou aanstaat,
wat voor lijden, welk wreed verdriet houdt jij
dan
nog achter om ondankbare minnaars te
straffen?*

II. GLUCK ARRIVE À PARIS – 1774

CHRISTOPH WILLIBALD GLUCK (1714-1787)
IPHIGÉNIE EN AULIDE (1774)

ACHILLE

*J'obtiens l'objet que j'aime ;
Mon bonheur est extrême.*

*Le charme de ma vie ;
Mon coeur est sans alarmes.
Guerriers, courez aux armes ;
Trompettes, retentissez ;
Fiers Troyens, frémissiez.*

*Ik krijg wat ik liefheb,
groter geluk bestaat niet voor mij:
zij geeft mijn leven toverkracht:
mijn hart kent geen angsten meer!
Strijders, ren naar uw wapens,
laat de trompetten maar schallen!
Jullie, trotse Trojanen, huiver!
Ik krijg Iphigenia,
die mijn leven toverkracht geeft.*

CHRISTOPH WILLIBALD GLUCK
ORPHÉE ET EURYDICE (1774)

ORPHÉE

*Accablé de regrets,
Je parcours des forêts
La vaste enceinte.
Touché de mon destin,
Écho répète en vain
Ma triste plainte.
Eurydice, Eurydice ! De ce doux nom
Tout retentit, ces bois, ces rochers, ce vallon.
Sur les troncs dépouillés, sur l'écorce
naissante,
On lit ce mot gravé par une main tremblante.
Eurydice n'est plus, et je respire encor !
Dieux, rendez-lui la vie, ou donnez-moi la mort
!
Plein de trouble et d'effroi,
Que de maux loin de toi,
Mon coeur endure ;
Témoin de mes malheurs,
Sensible à mes douleurs,
L'onde murmure.*

*Overweldigd door leed
dool ik door de uitgestrektheid
van de bossen.
Echo, geroerd door mijn lot,
herhaalt vergeefs
mijn droeve klacht.
Eurydice, Eurydice! Overal weerklinkt die lieve
naam, in deze bossen, tussen deze rotsen,
in deze vallei. Op kale boomstronken,
op jonge bast lees je dat woord,
gekerfd door een onvaste hand.
Eurydice leeft niet meer en ik adem nog!
Goden, breng haar weer tot leven
of schenk mij de dood!
Vol onrust en ontzetting
ondergaat mijn hart, ver van jou,
heel wat smarten:
Het water ruist,
omdat het mijn rampspoed ziet
en ontvankelijk is voor mijn smarten.*

ORPHÉE

Quel nouveau ciel pare ces lieux !
Un jour plus doux s'offre à mes yeux.
Quels sons harmonieux !
J'entends retentir ce bocage
Du ramage
Des oiseaux,
Du murmure des ruisseaux
Et des soupirs de Zéphire.
On goûte en ce séjour un éternel repos.

Mais le calme qu'on y respire
Ne saurait adoucir mes maux.
Chère épouse, objet de ma flamme,
Toi seule y peux calmer le trouble de mon
âme !
Tes accents tendres et touchants,
Tes regards séduisants,
Ton doux sourire
Sont les seuls biens que je désire.

ORPHÉE

Malheureux, qu'ai-je fait ? Et dans quel
précipice
M'a plongé mon funeste amour ?
Chère épouse ! Eurydice !
Eurydice ! Chère épouse !
Elle ne m'entend plus, je la perds sans retour !
C'est moi qui lui ravis le jour !
Loi fatale, cruel remords !
Ma peine est sans égale.
Dans ce moment funeste,
Le désespoir, la mort
Est tout ce qui me reste.
J'ai perdu mon Eurydice,
Rien n'égale mon malheur !
Sort cruel ! Quelle rigueur !
Rien n'égale mon malheur !
Je succombe à ma douleur !
Eurydice ! Eurydice !
Réponds, quel supplice !
Réponds-moi !
C'est ton époux fidèle ;
Entends ma voix qui t'appelle...
J'ai perdu mon Eurydice, etc.
Eurydice, Eurydice !

Mortel silence ! Vaine espérance !
Quelle souffrance !
Quel tourment déchire mon cœur !
J'ai perdu mon Eurydice, etc.

Dit oord wordt opgesierd
door een heel ander uitspansel!
Een lieflijker licht dient zich aan, voor mijn
ogen.
Wat een welluidende klanken!
Ik hoor in dit bos
het gezang van vogels klinken
en het gekabbel van beekjes
en het ruisen van de zoele wind.
Op deze plek ervaar je oneindige rust.

Maar de rust die je hier ademt,
kan mijn lijden niet verzachten.
Lieve echtgenote, voorwerp van mijn liefde,
alleen jij kunt hier de onrust van mijn hart
doen bedaren!
Jouw lieve en ontroerende stemgeluid,
jouw innemende blikken,
en jouw lieflijke lach
zijn de enige dingen waar ik naar verlang.

Ongelukkige, wat heb ik gedaan?
In wat voor afgrond
heeft mijn noodlottige liefde mij gestort?
Lieve echtgenote! ... Eurydice!
Eurydice! ... Lieve echtgenote!
Zij hoort mij niet meer,
ik raak haar voor eeuwig kwijt!
Ikzelf ontnem haar het daglicht!
Noodlottig gebod, wrede wroeging!
Mijn smart is ongeëvenaard.
In dit noodlottige ogenblik
blijft mij niets anders
dan wanhoop en de dood.
Ik verloor mijn Eurydice,
groter rampspoed bestaat niet.
Wreed lot! Wat een onbuigzaamheid!
Groter rampspoed bestaat niet!
Ik bezwijk aan mijn smart!
Eurydice ... Eurydice ...
geef antwoord, wat een kweeling!
Geef mij antwoord!
Het is je trouwe echtgenoot;
hoor mijn stem die jou roept ...
Ik verloor mijn Eurydice, enz.
Eurydice, Eurydice!

Dodelijke stilte! IJdele hoop!
Wat een lijden!
Wat een kweeling die mijn hart verscheurt!
Ik verloor mijn Eurydice, enz.

III. UN DIRECTEUR SUR LES PLANCHES

FRANÇOIS-JOSEPH GOSSEC (1734-1829)

ALEXIS ET DAPHNÉ (1775)

ALEXIS

*Loin de ces bois charmants à regret entraîné,
Mes jours, mes tristes jours s'écoulaient dans
les larmes ;
Le ciel, que j'implorais, touché de mes
alarmes,
Me ramène en des lieux où respire Daphné.*

*« Ô Daphné, me disais-je, ô moment fortuné !
Tout parle ici de toi, tout me peint ma
bergère. »
Sur la table ai-je vu quelque trace légère ?
« Peut-être ce sont là les traces de Daphné. »*

ALEXIS

*Vers le sommet de la montagne
J'arrive, en achevant ces mots :
Mes regards empressés parcourent la
campagne...
Quel objet, Palémon ! ah ! connais tous mes
maux.
Un berger reposait à l'ombre de ce hêtre :
L'éloignement me dérobe ses traits ;
Près de lui... ciel !
Mes yeux vous me trompez peut-être,
Je regarde... c'est elle, oui, voilà ses attraits ;
L'oeil jaloux d'un amant peut-il les
méconnaître ?
Non, rien n'égale ma fureur !
Cruel amour, je romps ta chaîne :
Accours, impitoyable haine,
Viens remplir mon âme d'horreur.*

ANDRÉ-ERNEST-MODESTE GRÉTRY (1741-1813)

CÉPHALE ET PROCRIS (1773, RÉVISION DE 1777)

CÉPHALE

*Parais, mortel amoureux.
Hélas ! serait-il possible
Qu'il ne fût pas généreux ?
L'Amour l'aura fait sensible,
Avant de le rendre heureux.
Aux délices de ta cour,
Belle Aurora, tout conspire.
Ô dieux ! Quel est votre empire,
Quand vous réglez par l'Amour !
Parais, mortel amoureux, etc.*

*Tegen mijn zin weggevoerd, ver van die
aangename bosschages,
bracht ik mijn dagen in tranen door;
De hemel, die ik aanriep, werd geraakt door
mijn kommer
en brengt mij terug naar oorden waar Daphné
leeft.*

*"O Daphne," zei ik tegen mezelf, "O gelukkig
moment! Alles hier spreekt van jou, alles
schildert mijn herderin"
Zag ik vage sporen op de tafel?
"Misschien zijn dit Daphne's voetafdrukken."*

*Ik kom bijna boven op de berg aan
terwijl ik die woorden voltooi:
Mijn haastige blikken gaan over de velden.*

*Wat een vergezicht, Palemon! Ach! Jij moet
mijn lijden kennen.
Een herder rustte uit in de schaduw van die
beuk. Door de afstand kan ik niet zien wie het
is; Dicht bij hem ... hemels
Mijn ogen, misschien bedriegen jullie mij,
Ik kijk... zij is het, ja, dit zijn haar charmes;;
Kan het jaloerse oog van een minnaar ze
negeren?
Nee, mijn razernij is onovertroffen!
Hardvochtige liefde, ik verbreek jouw ketenen:
kom vlug, meedogenloze haat,
kom mijn hart vullen met afschuw.*

*Kom tevoorschijn, verliefde sterveling.
Ach wee! Is het mogelijk dat
hij niet edelmoedig zou zijn?
Amor zal hem gevoelig hebben gemaakt
voordat hij hem gelukkig maakt.
Alles werkt samen, schone Aurora,
voor de genoegens van jouw hof.
O Goden! Hoe sterk is jullie heerschappij
als jullie regeren via Amor!
Kom tevoorschijn, verliefde sterveling. Enz.*

CÉPHALE

*Déesse des beaux jours,
Vous que la terre adore
Et qu'elle croit toujours
Revoir plus belle encore,
C'est à vous, tendre Aurore,
Que Céphale a recours.
Je viens au nom d'un dieu
Qui vous suit en tout lieu
Vous prier de m'entendre.
Des mortels amoureux,
Vous voyez le plus tendre,
Et le plus malheureux.
C'est par vous, tendre Aurore,
Que Céphale ose encore
Espérer d'être heureux :
Rendez-vous à ses vœux*

JOSEPH LEGROS (1739-1793)

HYLAS ET ÉGLÉ (1775)

HYLAS

*C'est ici que j'ai vu pour la première fois
Une jeune beauté digne de mon hommage.
L'éclat de ses attraits, le charme de sa voix
Me retiennent sur ce rivage.*

*Godin van de mooie dagen,
u, die wordt aanbeden door de wereld
en die de wereld altijd
denkt nog mooier te zullen weerzien,
tot u, lieflijke Aurora,
neemt Cephalus zijn toevlucht.
Ik kom u, uit naam van een god
die u overal volgt,
verzoeken mij te aanhoren.
U ziet de meest tedere
en ongelukkige
der verliefde stervelingen.
Door uw hulp, lieve Aurora,
durft Cephalus nog te hopen
gelukkig te worden.
Geef toe aan zijn wensen.*

*Hier zag ik voor de eerste keer een jonge
schoonheid die mijn eerbewijs waard is.
De schoonheid van haar trekken,
de charme van haar stem houden mij hier, op
de oever van dit water.*

NICCOLÓ PICCINNI (1728-1800)
ATYS (1780)

ATYS

*Ô funeste amitié ! confiance accablante !
Sur quel abîme affreux vous tenez en suspens
Mon âme incertaine et tremblante !
Je souhaite, je crains, je veux, je me repens :
Trahirai-je mon roi ? perdrai-je mon amante ?
Malheureux ! sur mes jours quel poison je
répands ?
Je suis aimé de Sangaride.
L'heure approche où mon sort et le sien se
décident,
Nous pouvons nous flatter de l'espoir le plus
doux,
Cybèle et l'Amour sont pour nous.
Mais du devoir trahi j'entends la voix
pressante,
Qui m'accuse et qui m'épouvante.
Laisse mon cœur en paix, impuissante vertu,
N'ai-je pas assez combattu ?*

*Quand l'amour malgré moi me contraint à me
rendre
Hélas ! que me demandes-tu ?
Puisque tu ne peux me défendre ?
Quel trouble agite mon cœur !
Que d'ennemis il rassemble !
Ne pourrai-je unir ensemble
L'innocence et le bonheur !
Auquel des deux renoncer ?
Je veux choisir, et je tremble,*

*Oui je tremble à prononcer.
Quel trouble agite mon cœur ? etc.*

CHRISTOPH WILLIBALD GLUCK
IPHIGÉNIE EN TAURIDE (1779)

PYLADE

*Quel langage accablant pour un ami qui
t'aime !
Reviens à toi, mourons dignes de nous !
Cesse, dans ta fureur extrême,
D'outrager et les Dieux, et Pylade, et toi-même
!
Si le trépas nous est inévitable,
Quelle vaine terreur te fait pâler pour moi ?
Je ne suis pas si misérable,
Puisqu'enfin je meurs près de toi !
Unis dès la plus tendre enfance
Nous n'avions qu'un même désir :
Ah ! mon cœur applaudit d'avance
Au coup qui va nous réunir !
Le sort nous fait périr ensemble,
N'en accuse point la rigueur ;
La mort même est une faveur,
Puisque le tombeau nous rassemble.*

*O, rampzalige vriendschap! Onthutsend
vertrouwen!
Boven wat voor vervaarlijke afgrond houd jij
mijn onzekere en bevende ziel in onzekerheid!
Ik wens, ik vrees, ik wil, ik voel spijt:
moet ik verraad plegen aan mijn koning? Zal
ik mijn geliefde verliezen? Ongelukkige! Wat
een gif ga ik over mijn leven uitstrooien? Ik
word bemind door Sangaride.
Het moment nadert
waarop mijn lot en het hare worden beslist.
Wij mogen ons vleien met de zoetste hoop,
Cybele en Amor zijn vóór ons.
Maar ik hoor de kwellende stem
van het verzaken van mijn plicht,
die mij aanklaagt en mij vrees aanjaagt.
Laat mijn hart met rust,
krachteloze deugdzaamheid,
heb ik niet genoeg gestreden?
Als de liefde mij tegen mijn zin
dwingt om me over te geven.
Ach, wat vraag je dan van mij?
Als je mij toch niet kan beschermen?
Welke verwarring beroert mijn hart?
Hoeveel vijanden brengt hij bijeen?
Wat een gapende kloof tussen
onschuld en geluk!
Welk van die twee moet ik opgeven?
Ik wil kiezen en ik beef,*

*ja, ik beef wanneer ik me moet uitspreken.
Welke verwarring beroert mijn hart? Enz.*

*Wat een ondraaglijke woorden
voor een vriend die van jou houdt!
Kom weer tot jezelf, laten we waardig sterven!
Houd op om in je hevige razernij
de goden, Pylades en jezelf te beledigen!
Als de dood onontkoombaar is voor ons,
welke zinloze angst doet je dan voor mij
verbleken?
Zo ellendig voel ik me niet,
ik sterf immers in jouw nabijheid!
We waren samen vanaf onze vroegste jeugd
en hadden slechts eenzelfde verlangen:
ach, mijn hart bejubelt al bij voorbaat
de slag die ons zal verenigen!
Het lot doet ons samen sterven;
beticht het lot niet van hardvochtigheid;
de dood is een gunst
aangezien het graf ons samenbrengt.*

30CC presenteert

MENDELSSOHN CELLOSONATES

zondag 22 oktober, 11 uur, Wagehuys Leuven

Cellist **Paul Heyman** en pianist **Wouter Valvekens** spelen twee topwerken uit de romantiek: de twee *Sonates voor cello en piano* van Felix Mendelssohn.

Deze geniale componist uit de 19de eeuw liet ons een schat aan fijne kamermuziek na. Geestdrift en glans, expressie en elegantie typeren ook in deze cellosonates zijn muzikale vakmanschap.

YIBAI CHEN EN BELGIAN NATIONAL ORCHESTRA

SJOSTAKOVITSJ CELLOCONCERTO

BEETHOVEN DERDE SYMFONIE

zondag 22 oktober, 20 uur, Schouwburg Leuven

De Chinese cellist **Yibai Chen** speelt het *Celloconcerto nr. 1* van Dmitri Sjostakovitsj, een van de meest uitdagende stukken uit het cellorepertoire. Met dit virtuoze en emotionele werk behaalde Chen in 2022 de tweede prijs in de *Koningin Elisabethwedstrijd*.

Het **Belgian National Orchestra** speelt nadien de *Derde symfonie* van Beethoven, ook wel *Eroica* genaamd. Beethoven droeg de symfonie op aan de revolutionaire Napoleon Bonaparte.

VLAAMS RADIOKOOR EN PIANIST KOENRAAD STERCKX

IN MEMORIAM, LES FLANDRIENS II

woensdag 25 oktober, 20 uur, Abdij Keizersberg

Met *In memoriam, Les Flandriens II* brengen het **Vlaams Radiokoor** en pianist **Koenraad Sterckx** een hommage aan **Vic Nees**, de *godfather* van de Vlaamse koormuziek die net tien jaar geleden overleed. Dit topkoor heeft altijd al een boontje gehad voor eigentijdse muziek en al helemaal als die uit eigen land komt. Vlaamse koormuziek zit dan ook diep in hun DNA!

m.m.v. lokale amateurkoren: **Viermaliks** en **Brussels Young Adult Choir**